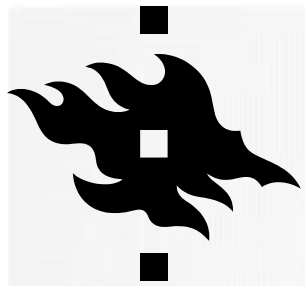

Institutionaaliset yrittäjät muutosagentteina

Tapaustutkimus institutionaalisesta muutoksesta
kunnan ruokapalveluissa

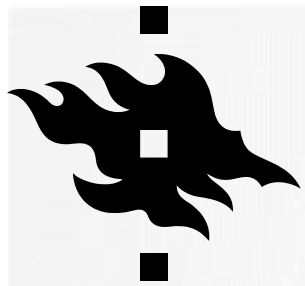
Heini Salonen
Maaseutututkijatapaaminen 2024
28.8.2024

Projekti

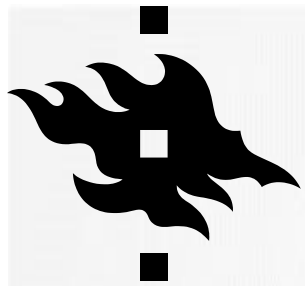
- Suomen Akatemian rahoittama hanke: [Skills of self-provisioning in rural communities](#) 2021-2024
- Esitys perustuu Acta Borealia –lehdessä julkaistuun artikkeliin:

Salonen, H., Suomalainen, M., & Pyysiäinen, J. (2024). Learning to relocate: institutional entrepreneurs as transformative agents in public food services. Acta Borealia, 41(1), 44-59.

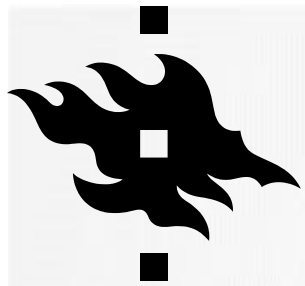
Keskeisiä käsitteitä

- **Instituutiot** ovat muodollisia tai epämuodollisia sääntöjä, rajoitteita tai tapoja, jotka ohjaavat sosiaalista kanssakäymistä. Instituutiot säätelevät niin yksilöiden, ryhmien kuin organisaatioiden käyttäytymistä
- **Institutionaalinen logiikka** on yhtenäinen kokonaisuus sääntöjä ja arvoja, joka ohjaa instituutioiden toimintaa (esim. perheillä, yrityksillä tai valtiolla on oma logiikkansa)
- **Institutionaalinen yrittäjä** on muutosagentti, joka tuntee instituution ja omaa tarvittavat taidot ja resurssit sekä motivaatiota muuttaa instituutiota. Institutionaalinen yrittäjä on instituution sisäinen muutosvoima

Institutionaaliset yrittäjät muutosagentteina

- Yhteiskunnallinen kestävyysmurros on haastava tavoite ja todennäköisesti edellyttää jonkinlaista institutionaalista muutosta
- Instituutiota on perinteisesti pidetty suhteellisen muuttumattomina. Uusinstituutionaalinen teoria kuitenkin ehdottaa, että instituutioita voidaan joskus tarkoituksellisesti muuttaa tai muokata
- Mitkä tekijät mahdollistavat tai haittaavat institutionaalista muutosta?

Aineisto ja metodi

- Tutkimuksen kohteena pohjoissuomalainen kunta
- Primääriaineisto kerätty vuosina 2021-2023, sisältää kahdeksan semistrukturoitua yksilö- ja ryhmähaastattelua, lisäksi kenttätutkimus maaliskussa 2022
- Lisäaineistona käytetty useiden toisiinsa liittyvien tutkimusprojektien yhteydessä koottuja aineistoja, jotka on kerätty kohdekunnasta vuosina 2014–2023
- Aineiston analyysi pohjautuu ankkuroidun teorian (grounded theory) lähestymistapaan
- Haastattelujen koodaus → organisaatioprofiilit → kategorisointi: toimijat/toimijaverkostot, mahdollistajat, esteet, tavoitteet ja arvot

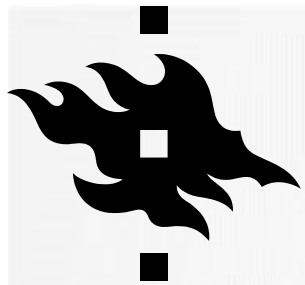
Tapauskuvaus

Tutkimamme kunta onnistui uudistamaan kunnan ruokapalveluja osana laajempaa, 2000-luvun alussa toteutettua kehitysstrategian muutosta

- Paikalliset toimijat totesivat, että taloudellista toimintaa keskittävä ja kustannuksia minimoiva markkinalogiikka haittasi kestävästä kehitystä kunnassa
- Jalostusarvo virtasi pois alueelta, monikansallisilla yrityksillä oli määräävä asema, ja paikalliset tuottajat jumittuivat alkutuotantoon ja kokivat olevansa altavastajan asemassa

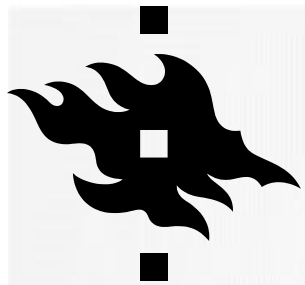
Kunta pyrki täten:

- Edistämään paikallisen ruoan tuotantoa ja käyttöä lisäämällä sen osuutta kunnan ruokapalveluissa
- Luomaan paikallisille tuottajille verkostoja, joiden tarkoituksena on paikallista liiketoimintaa sekä lisätä liiketoimintamahdollisuuksia
- Elvyttämään ja monipuolistamaan paikallista (ruoan)tuotantoa
- Investoimaan hankkeisiin, jotka tukevat arvoketjujen kehittymistä ja pysymistä alueella

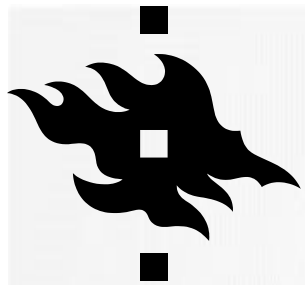
Tapauskuvaus

- Uudistusprojektin myötä kunnan ruokapalvelujen institutionaalinen logiikka muuttui kapeasta kustannustehokkuutta painottavasta ja paikallista ruoantuotantoa näivettävästä markkinalogiikasta laajempaa sosioekonomista ja ekologista hyvinvointia tavoittelevaksi logiikaksi
- Tapaus on harvinainen esimerkki menestyksekkäästi toteutetusta institutionaalisesta muutoksesta kuntatasolla

Johtopäätökset

- Selkeästi tunnistettavat muutosagentit eli institutionaaliset yrittäjät tarkoituksellisesti haastoivat paikallisen ruokahuollon vakiintunutta institutionaalista logiikkaa
- Institutionaalisten yrittäjien aloittaman transformaatiotyön osana oli muuttaa tai luoda uusia materiaalisia ja diskursiivisia käytäntöjä, jotka johtivat vastavuoroisiin institutionaalisiin oppimisprosesseihin
- Keskiössä on vastavuoroisuus: institutionaaliset yrittäjät aktiivisesti etsivät ja olivat vuorovaikutuksessa keskeisten sidosryhmien kanssa, mikä mahdollisti vastavuoroisen oppimisen ja uusien käytäntöjen iteratiivisen kehittämisen
- Nämä vuorovaikutukset johtivat uusiin institutionaalisiin käytäntöihin, vaikuttivat uusien ammatillisten ja henkilökohtaisten identiteettien muodostumiseen ja lopulta auttoivat vahvistamaan uuden institutionaalisen logiikan legitimizeettiä

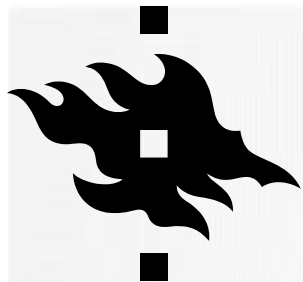

Johtopäätökset

Sykleittäin etenevä kolmen vaiheen oppimisprosessi:

1. Poisoppiminen: organisaatio oppii pois vanhoista tavoista ja käytännöistä sekä haastaa vallitsevia uskomuksia ja arvoja
2. Rakentaminen: organisaatio kehittää vaihtoehtoisia käytäntöjä, taitoja ja osaamista, jotka mahdollistavat uudenlaisten toimintojen toteuttamisen ja leviämisen.
3. Juurruttaminen: uusia käytäntöjä vakiinnutetaan palkitsemalla tai vahvistamalla rakennusvaiheen aikana opittua

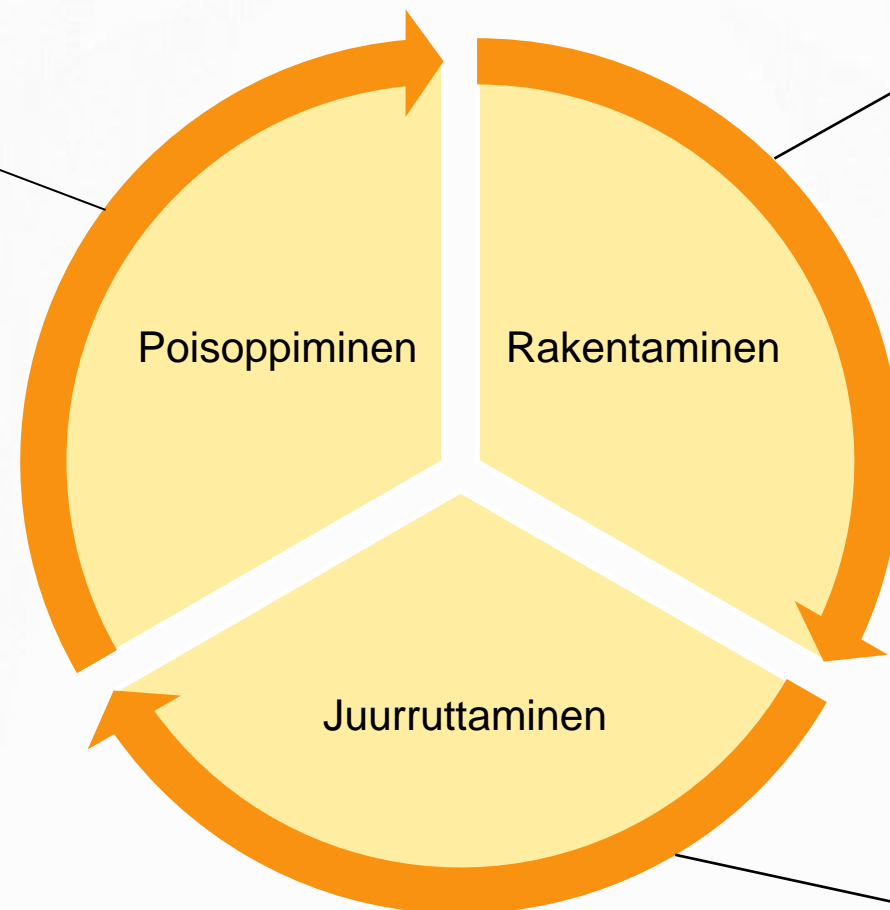
→ Institutionaalisten yrittäjien rooli institutionaalisen muutoksen ja vuorovaikutuksellisten oppimissykliä käynnistäjinä sekä heidän toteuttamansa transformaatiotyö ovat keskeisiä tekijöitä institutionaalisten muutosprosessien onnistumisessa

Kolmivaiheinen oppimissykli

Vanhan logiikan delegitimointi ja uuden legitimointi:

- Argumentointi, dialogi sidosryhmien kanssa;
- Viestintä päätöksentekijöiden suuntaan;
- Vanhoista käytännöistä poisoppiminen, vanhoista toimintamalleista irrottautuminen

Uuden instituution rakentaminen oppimisen kautta:

- Uusien toimitilojen rakentaminen;
- Uusien käytäntöjen omaksuminen;
- Tunnereaktioiden hallinta;
- Jatkuva dialogi

Uusien institutionaalisten käytäntöjen vakiinnuttaminen:

- Tiedottaminen uusista käytännöistä;
- Uuden logiikan sisäistäminen sidosryhmissä;
- Sidosryhmien voimaannuttaminen

Kiitos!

Heini Salonen
Väitöskirjatutkija, Helsingin
yliopisto
heini.a.salonen@helsinki.fi